

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning
Konsumentenheten

fi.remissvar@regeringskansliet.se
mikael.pauli@regeringskansliet.se

2019-06-14

Remissyttrande

Er ref: Fi2019/00818

Vår ref: 389/3

SOU 2019:12 "Nya befogenheter på konsumentområdet"

Det förslag i utredningen som särskilt berör föreningens medlemmar är en utökad befogenhet för myndigheter att genomföra testköp av finansiella tjänster.

Lämpligheten av testköp av finansiella tjänster

Utredningen lyfter fram att köp i fysiska butiker normalt inte medför några svårigheter för köparen att hålla sin identitet dold. I många andra situationer krävs dock att kunden på något sätt legitimerar sig eller anger sitt personnummer. Övervägande för bedömningen huruvida ett testköp kan vara olämpligt nämns i utredningen särskilt sådana praktiska hinder för genomförandet av ett testköp. De produkter som finansbolag erbjuder, däribland leasing, avbetalning, lån med eller utan säkerhet samt kontokortskrediter, medför krav på legitimering och identifiering. Detta praktiska problem är därmed till hinder för testköp av finansiella tjänster.

Vid ingående av ett konsumentkreditavtal föranleds detta av en kreditprövning. För att en kreditprövning ska kunna genomföras krävs det att de av konsumenten lämnade uppgifterna, däribland personnummer, går att verifiera. I första hand omfattar kreditprövningen den ansökandes tidigare kredithistorik samt inkomstuppgifter. För att ett fullbordat testköp ska vara genomförbart krävs att en kreditprövning kan göras för de lämnade personuppgifterna, även i det fall de är fingerade. Inkomstuppgifter och kredithistorik är sådana uppgifter som svårigen kan fingeras vilket skapar praktiska problem för testköp riktade mot finansbolag.

Finansbolagen måste enligt lagstiftningen för bekämpande av penningtvätt begära in vissa uppgifter för kännedom om kunden och möjligheten att kunna göra bedömningen om det bör finnas misstanke om penningtvätt. Om myndigheten vid ett testköp inte kan ange uppgifter eller anger oriktiga uppgifter kan ge anledning för finansbolaget att misstänka penningtvätt leder det till att bolaget i det läget inte får inleda en affärsförbindelse med kunden samt har skyldighet att anmäla misstanken till polisen. Det skulle därför krävas att

myndigheten utöver kontaktuppgifter och personnummer tar fram omfattande fingerade uppgifter och omständigheter rörande den påhittade konsumenten för att genomföra testköpet. Det ter sig främmande för svenskt vidkommande att en myndighet arbetar "undercover" och så att säga lurar det system av regler som omgärdar finansiell verksamhet. Särskilt som brottsmisstanke inte föreslås utgöra en förutsättning för förfarandet.

Utredningen framhåller att det för vissa produkter vore olämpligt för myndigheterna att genomföra fullbordade testköp. De praktiska hinder som uppstår kopplat till lämnande av personuppgifter/legitimering ger bedömningen att finansiella tjänster ska kategoriseras som en av dessa för testköp olämpliga produkter. Av den anledningen ser Finansbolagens Förening att det finns skäl att se över möjligheten att stipulera ett undantag för finansiella tjänster vad gäller befogenheten för myndigheter att genomföra testköp.

Finansbolagens Förening delar utredningens uppfattning att möjligheten att verka under fingerade personuppgifter bör vara starkt begränsad. De fall som idag medger rätt till användande av fingerade uppgifter framgår av utredningen och är kopplade till personers utsatthet för allvarlig brottslighet riktat mot liv, hälsa, frihet eller frid alternativt Polismyndighetens brottsbekämpning genom infiltrationsoperation samt Försvarmaktens försvarsunderrättelseverksamhet.

Testköp med en verklig persons identitet

För det fall att möjligheten för myndigheternas tjänstemän att använda sig av sina egna personuppgifter övervägs bör, utöver de principiella invändningar som lyfts fram i utredningen, särskilt beaktas de följder som ingående av kreditavtal medför för den enskilde. Tjänstemannens egen kreditvärdighet påverkas direkt av krediten. En sådan sammanblandning av dold myndighetsutövning och privatpersoners civilrättsliga handlande framstår som olämplig och inte heller påkallad för tillsyn av konsumentskyddet.

Oåterkalleliga transaktioner

Flera av de typer av tjänster som finansbolagen erbjuder är av sådan art att ett återlämnande av varan eller tjänsten skulle utgöra väsentlig förlust för det säljande finansbolaget. Man kan tänka sig exempel så som en leasad bil, vars värdeminskning i regel är som allra störst vid tiden efter tecknandet av leasingavtalet. Svårigheterna med att lämna tillbaka en likvärdig produkt i detta fall utgör ytterligare ett skäl som gör testköp olämpligt. Vid billeasing är upplägget vanligtvis sådant att finansbolaget åtagit sig att från leverantören köpa in en bil som leasas ut till konsumenten. Följden av en återgång av avtalet till följd av ett meddelande om att myndigheten gjort ett testköp blir därmed att bilen återgår till leasegivaren, alltså finansbolaget. Leasingavtalets giltighet var en förutsättning för varför finansbolaget köpte in bilen från leverantören. Med leasingavtalet kan finansbolaget tvingas sälja fordonet med förlust. Mot denna bakgrund bör särskilt beaktas de följder som uppstår vid återgång av ett testköp gällande finansiella tjänster vilket utgör ytterligare ett skäl till varför finansiella tjänster bör betraktas som olämpliga för genomförande av testköp.

Rensning av oriktiga uppgifter

Förutom hanteringen av personuppgifter enligt dataskyddsförordningen inhämtas data för finansbolagets riskhantering enligt Baselregelverket, till scoringmodeller för den aktuella kundgruppen samt övriga riskrelaterade data. Vid underrättelse om fullbordat köp av en finansiell tjänst och återgång av köpet skall följaktligen dessa lagrade uppgifter, liksom uppgifter i kreditregister samt eventuell polisanmälan om misstänkt penningtvätt, kunna återkallas och raderas. För en sådan process avseende rensning av uppgifter behöver finansbolagen utarbeta rutiner och riktlinjer. Kostnaden och insatsen som krävs för utarbetande av rutiner och regelverk för sådan rensningsprocess bör stå i proportion till nyttan med förslaget om genomförande av testköp. De enstaka testköp som kan komma att äga rum på marknaden för finansiella tjänster står inte i proportion till kostnaden för instituten.

Finansbolagens Förenings bedömning

Finansbolagens Förening avstyrker utredningens förslag om införande av möjlighet för myndigheter att genomföra köp av produkter respektive varor, tjänster eller andra nyttigheter under dold identitet, s.k. testköp. Finansbolagens Förening har i övrigt inga invändningar mot de förslag som presenteras i utredningen.

Stockholm som ovan,

FINANSBOLAGENS FÖRENING

Per Holmgren